

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2 5 6 4

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

AGRI- MAP

PRACHIN BURI

จังหวัดปราจีนบุรี

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย พร้อมกับสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดีใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดปราจีนบุรี
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/E/pri.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ปราจีนบุรี”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 มันสำปะหลัง	10
2.3 อ้อยโรงงาน	15
2.4 ยางพารา	19
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	23
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	24
เอกสารอ้างอิง	29
ภาคผนวก	31

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน จังหวัดปราจีนบุรี	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดปราจีนบุรี	6
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	10
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี	12
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	14
ตารางที่ 7	ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี	16
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	18
ตารางที่ 9	ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี	20
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	22
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี	33
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดปราจีนบุรีจำแนกรายอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดปราจีนบุรี	42
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	42
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดปราจีนบุรี	43
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดปราจีนบุรี	44
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี	45

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินบุณทริก	35
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่	36
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกบินทร์บุรี	37
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินปักธงชัย	38
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินวังน้ำเขียว	39
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดปราจีนบุรี	46
ภาพที่ 7	พื้นที่เพาะปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดปราจีนบุรี	47
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดปราจีนบุรี	48
ภาพที่ 9	พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดปราจีนบุรี	49
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดปราจีนบุรี	50
ภาพที่ 11	พื้นที่เพาะปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดปราจีนบุรี	51
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดปราจีนบุรี	52
ภาพที่ 13	พื้นที่เพาะปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดปราจีนบุรี	53

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ 4,762.362 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,976,477.00 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 อำเภอ 65 ตำบล (ตารางภาคผนวกที่ 1) มีจำนวนประชากร 493,670 คน (กรมการปกครอง, 2562)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดนครนายกและจังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อ	จังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	จังหวัดสระแก้วและจังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	จังหวัดนครนายกและจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดปราจีนบุรี แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) **ตอนบน** มีลักษณะเป็นภูเขาสูงที่ราบสูงและป่าทึบ ติดต่อกับเทือกเขาแดงพญาเย็น บริเวณยอดเขาสูง 1,326 เมตร เข็มเขาสูง 474 เมตร ลักษณะเป็นที่ราบสูงคล้ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำหลายสาย ครอบคลุมพื้นที่อำเภอประจันตคาม อำเภอนาดี และอำเภอกบินทร์บุรี

2) **ตอนล่าง** พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะปลูก ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำปราจีนบุรี เกิดจากแควหนุมานและแควพระปรังไหลมาบรรจบกันที่อำเภอกบินทร์บุรีไหลผ่านอำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอบ้านสร้าง เมื่อไหลเข้าสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกว่า แม่น้ำบางปะกง

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดปราจีนบุรีเป็นแบบร้อนชื้นหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา (Aw) ตามการแบ่งเขตภูมิอากาศแบบเคิปปิน ได้รับอิทธิพลของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาความหนาวเย็นมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมในช่วงฤดูฝน ช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนและอากาศชุ่มชื้น มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 28.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.9 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยคือ 23.8 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดปราจีนบุรี แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดินได้ ดังนี้

1) **พื้นที่ที่น้ำทะเลเคยท่วมถึง (Former tidal flats)** เป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงในอดีต เป็นช่วงต่อระหว่างตะกอนทะเลกับตะกอนน้ำจืด มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบหรือเป็นแอ่งตื้นน้ำขังตลอดปี การระบายน้ำเลวมาก มีเนื้อดินเป็นดินทรายแบ่งละเอียดหรือดินเหนียวที่มี

การพัฒนาชั้นดินไม่มากนัก สีเทาอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนเขียวมะกอก เช่น ชุดดินรังสิต (Rs) และชุดดินมหาโพธิ์ (Ma) เป็นต้น

2) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) **สันดินริมน้ำ (Levee)** เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินชุมพลบุรี (Chp)

(2) **ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin)** เป็นที่ลุ่มน้ำขังอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำหรือด้านข้างหุบเขา การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ดินลึกมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำเลว อาทิ ชุดดินบางระกำ (Brk)

3) **ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain)** เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งออกเป็น

(1) **บริเวณตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace)** เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาล น้ำตาลปนเทา มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว อาทิ ชุดดินหินกอง (Hk)

(2) **บริเวณตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and high terrace)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาลเหลือง น้ำตาลปนแดงไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินดอนไร่ (Dr) ชุดดินบางคล้า (Bka) เป็นต้น

4) **พื้นที่เกือบราบ (Peneplain)** เป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อนเกิดจากการผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับต่ำลงจนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุต้นกำเนิดหรือหินที่รองรับอยู่ด้านล่างและระดับการพัฒนาตัวของดิน เช่น ชุดดินบุณชริก (Bt) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) เป็นต้น

5) **ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain)** มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขาที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางไกล ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยาส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหิน ดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทรายและหินควอร์ตไซต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดงจนถึงแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินท่ายาง (Ty)

(2) พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk)

(3) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดีพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินกบินทร์บุรี (Kb) ชุดดินวังสะพุง (Ws) เป็นต้น

(4) พัฒนาจากหินปูน ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินทับทิม (Tw)

(5) พัฒนาจากกลุ่มหินอัคนีหรือหินในกลุ่ม ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินท่าลี่ (Tl)

(6) พัฒนาจากหินบะซอลต์/แอนดิไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินแก่งคอย (Kak) ชุดดินโคกปรือ (Kok) เป็นต้น

(7) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินบ้านไร่ (Bar) ชุดดินหนองมด (Nm) เป็นต้น

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดปราจีนบุรี ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดปราจีนบุรี จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน จังหวัดปราจีนบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	261,309	8.78
พื้นที่เกษตรกรรม	1,622,100	54.50
พื้นที่นา	585,215	19.66
พืชไร่	358,043	12.03
ไม้ยืนต้น	447,207	15.02
ไม้ผล	67,490	2.27
พืชสวน	15,606	0.52
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	18,813	0.63
พืชน้ำ	242	0.01
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	129,151	4.34
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	333	0.01
พื้นที่ป่าไม้	875,757	29.42
พื้นที่น้ำ	83,010	2.79
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	134,300	4.51
รวม	2,976,476	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2563

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดปราจีนบุรีมีเนื้อที่ชลประทาน 420,423 ไร่ (ร้อยละ 14.12 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 6 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 5 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 319.51 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำนฤดินทรจินดา มีระดับกักเก็บอยู่ที่ 295 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 92.33 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดปราจีนบุรี (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีมีเนื้อที่ 355,598 ไร่ (ร้อยละ 11.95 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอนาดี และอำเภอบ้านสร้าง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 51,363 ราย รวมพื้นที่ 771,195 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยุคาลิปตัส ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดปราจีนบุรีพื้นที่ 3,181 ไร่ เกษตรกร 408 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 15 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก เช่น กฤษณา พลู และ ขมิ้นชัน เป็นต้น (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดปราจีนบุรีมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญจำนวน 59 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 79 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูงแต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดปราจีนบุรี มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และยางพารา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดปราจีนบุรี

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ (ของพื้นที่เกษตรกรรม)
1. ข้าว	613,594	37.83
2. มันสำปะหลัง	245,207	15.12
3. อ้อยโรงงาน	81,904	5.05
4. ยางพารา	61,823	3.81

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดปราจีนบุรี สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 352,742 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.21 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอบ้านสร้าง 76,645 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 67,588 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 57,245 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 541,036 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 191,458 ไร่ อำเภอประจันตคาม 69,122 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 68,769 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 38,343 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.76 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 14,652 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 9,661 ไร่ และอำเภอนาดี 5,326 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,244,309 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 260,402 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.82 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอบ้านสร้าง 76,080 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 50,001 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 40,596 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 291,002 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.79 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 98,574 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 43,483 ไร่ และอำเภอประจันตคาม 41,130 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 27,414 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 71.50 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอภินทรบุรี 14,431 ไร่ อำเภอนาดี 5,326 ไร่ และอำเภอ ประจันตคาม 5,174 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 34,776 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความ เหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 342,374 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองภินทรบุรี 136,816 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอ ประจันตคาม 45,002 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 40,829 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 37,922 ไร่ โดยมี รายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 92,341 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.18 ของ พื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอภินทรบุรี 43,932 ไร่ อำเภอประจันตคาม 17,010 ไร่ และอำเภอ ศรีมหาโพธิ 15,543 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 250,034 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.21 ของพื้นที่ ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอภินทรบุรี 92,884 ไร่ อำเภอ บ้านสร้าง 35,526 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 30,678 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ภินทรบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	67,588 (100.00%)	191,458 (100.00%)	14,652 (100.00%)	596,161 (100.00%)	869,859 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ	23,656 (35.00%)	98,574 (51.49%)	14,431 (98.49%)	27,332 (4.58%)	163,993 (18.85%)
	เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)					
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	43,932 (65.00%)	92,884 (48.51%)	-	-	136,816 (15.73%)
นาดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,677 (100.00%)	63,977 (100.00%)	5,326 (100.00%)	157,662 (100.00%)	234,642 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ	-	35,288 (55.16%)	5,326 (100.00%)	1,177 (0.75%)	41,791 (17.81%)
	เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)					
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,677 (100.00%)	28,689 (44.84%)	-	-	36,366 (15.50%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ประจันตคาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	54,708 (100.00%)	69,122 (100.00%)	5,184 (100.00%)	73,358 (100.00%)	202,372 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	37,698 (68.91%)	41,130 (59.50%)	5,174 (99.81%)	866 (1.18%)	84,868 (41.94%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,010 (31.09%)	27,992 (40.50%)	-	-	45,002 (22.24%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	57,245 (100.00%)	66,150 (100.00%)	9,661 (100.00%)	125,931 (100.00%)	258,987 (100.00%)
เมืองปราจีนบุรี	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	50,001 (87.35%)	35,472 (53.62%)	1,548 (16.02%)	20 (0.02%)	87,041 (33.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,244 (12.65%)	30,678 (46.38%)	-	-	37,922 (14.64%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	56,139 (100.00%)	68,769 (100.00%)	659 (100.00%)	163,701 (100.00%)	289,269 (100.00%)
ศรีมหาโพธิ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	40,596 (72.31%)	43,483 (63.23%)	659 (100.00%)	4,380 (2.68%)	89,118 (30.81%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	15,543 (27.69%)	25,286 (36.77%)	-	-	40,830 (14.11%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,740 (100.00%)	21,149 (100.00%)	1,457 (100.00%)	32,912 (100.00%)	88,258 (100.00%)
ศรีมโหสถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	32,371 (87.87%)	12,170 (57.54%)	276 (18.94%)	1,001 (3.04%)	45,818 (51.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	369 (1.13%)	8,979 (42.46%)	-	-	9,348 (10.59%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,740 (100.00%)	21,149 (100.00%)	1,457 (100.00%)	32,912 (100.00%)	88,258 (100.00%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
บ้านสร้าง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	76,645 (100.00%)	60,411 (100.00%)	1,404 (100.00%)	94,584 (100.00%)	233,044 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	76,080 (99.26%)	24,885 (41.19%)	-	-	100,965 (43.32%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	565 (0.74%)	35,526 (58.81%)	-	-	36,091 (15.49%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	352,742 (100.00%)	541,036 (100.00%)	38,343 (100.00%)	1,244,309 (100.00%)	2,176,430 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	260,402 (73.82%)	291,002 (53.79%)	27,414 (71.50%)	34,776 (2.79%)	613,594 (28.19%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	92,340 (26.18%)	250,034 (46.21%)	-	-	342,374 (15.73%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำสามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3+N) 31,162 ไร่ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 5,557 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 4,288 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้นจึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	16,884	5	16,889	4	4,135	4,139	4,288	-	4,288
นาดี	6,727	-	6,727	-	894	894	-	-	-
ประจันตคาม	2,073	-	2,073	84	-	84	-	-	-
เมืองปราจีนบุรี	173	-	173	150	-	150	-	-	-
ศรีมหาโพธิ	4,586	3	4,589	24	158	182	-	-	-
ศรีมโหสถ	711	-	711	91	-	91	-	-	-
บ้านสร้าง	-	-	-	17	-	17	-	-	-
รวม	31,154	8	31,162	370	5,187	5,557	4,288	-	4,288

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอบ้านสร้าง อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอศรีมหาโพธิ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แหล่งน้ำ เป็นต้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอศรีมหาโพธิ อำเภอศรีประจันตคาม และอำเภอเมืองปราจีนบุรี เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าโดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย เป็นต้น

2.2 มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดปราจีนบุรีในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 60,692 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.79 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาดี 29,506 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 23,952 ไร่ และอำเภอประจันตคาม 5,228 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 190,322 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.74 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาดี 90,285 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 90,135 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 7,207 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 693,438 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 410,325 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 83,723 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 77,253 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,232,087 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 10,039 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.54 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาดี 5,483 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 4,554 ไร่ และอำเภอประจันตคาม 2 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 41,435 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.77 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาดี 22,158 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 19,267 ไร่ อำเภอประจันตคาม 5 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 5 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 159,779 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.04 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 104,126 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 27,495 ไร่ และอำเภอนาดี 10,527 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 33,955 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 199,540 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอนาดี 92,150 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอกบินทร์บุรี 90,266 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 8,166 ไร่ อำเภอประจันตคาม 7,915 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 1,043 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 50,653 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.46 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาดี 24,023 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 19,398 ไร่ และอำเภอประจันตคาม 5,226 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 148,887 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.23 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 70,868 ไร่ อำเภอนาดี 68,127 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 7,202 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23,952 (100.00%)	90,135 (100.00%)	410,325 (100.00%)	345,338 (100.00%)	869,750 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	4,554 (19.01%)	19,267 (21.38%)	104,126 (25.38%)	8,119 (2.35%)	136,066 (15.64%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	19,398 (80.99%)	70,868 (78.62%)	-	-	90,266 (10.38%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,506 (100.00%)	90,285 (100.00%)	32,800 (100.00%)	82,144 (100.00%)	234,735 (100.00%)
นาดี	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,483 (18.58%)	22,158 (25.54%)	10,527 (32.09%)	261 (0.32%)	38,429 (16.37%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	24,023 (81.42%)	68,127 (75.46%)	-	-	92,150 (39.26%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,228 (100.00%)	2,693 (100.00%)	66,569 (100.00%)	128,007 (100.00%)	202,497 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2 (0.04%)	5 (0.19%)	7,847 (11.79%)	85 (0.07%)	7,938 (3.92%)
ประจันตคาม	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,226 (99.96%)	2,688 (99.81%)	-	-	7,914 (3.91%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	965 (100.00%)	7,207 (100.00%)	77,253 (100.00%)	173,643 (100.00%)	259,068 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5 (0.07%)	2,204 (2.85%)	-	2,209 (0.85%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	965 (100.00%)	7,202 (99.93%)	-	-	8,166 (3.15%)
เมืองปราจีนบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	965 (100.00%)	7,202 (99.93%)	-	-	8,166 (3.15%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ศรีมหาโพธิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,041 (100.00%)	2 (100.00%)	83,723 (100.00%)	204,416 (100.00%)	289,182 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	27,495 (32.84%)	25,490 (12.47%)	52,985 (18.32%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,041 (100.00%)	2 (100.00%)	-	-	1,043 (0.36%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	22,768 (100.00%)	65,489 (100.00%)	88,257 (100.00%)
ศรีมโหสถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	7,580 (33.29%)	-	7,580 (8.59%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	233,050 (100.00%)	233,050 (100.00%)
บ้านสร้าง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	60,692 (100.00%)	190,322 (100.00%)	693,438 (100.00%)	1,232,087 (100.00%)	2,176,539 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10,039 (16.54%)	41,435 (21.77%)	159,779 (23.04%)	33,955 (2.76%)	245,208 (11.27%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	50,653 (83.46%)	148,887 (78.23%)	-	-	199,539 (9.17%)

ตารางที่ 6 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	9,596	5,526	15,122	-	1,177	1,177
นาดี	4,290	772	5,062	-	2,235	2,235
ประจันตคาม	709	-	709	-	--	-
เมืองปราจีนบุรี	134	-	134	10	-	10
ศรีมหาโพธิ์	32	-	32	-	-	-
ศรีมโหสถ	-	-	-	-	-	-
บ้านสร้าง	-	-	-	-	-	-
รวม	14,761	6,298	21,059	10	3,412	3,422

ทั้งนี้ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 21,059 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 3,422 ไร่ (ตารางที่ 6)

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังสำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอประจันตคาม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แห้งน้ำ เป็นต้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม และอำเภอเมืองปราจีนบุรี เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนสูงกว่า เป็นต้น โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดปราจีนบุรีในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 88,013 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 31,778 ไร่ อำเภอประจันตคาม 21,683 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 18,270 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 385,959 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.73 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 147,963 ไร่ อำเภอนาดี 134,232 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 67,066 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 454,548 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.88 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 343,339 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 60,702 ไร่ และอำเภอศรีมหาเสถ 18,608 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,248,203 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 768 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.87 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 676 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 92 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 16,900 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.38 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 16,678 ไร่ อำเภอนาดี 190 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 32 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 58,305 ไร่ อยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 5,931 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 456,304 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกบินทร์บุรี 162,387 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอนาดี 136,725 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 77,215 ไร่ อำเภอประจันตคาม 57,128 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 19,399 ไร่ และอำเภอศรีมหาเสถ 3,450 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 87,245 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.13 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอกบินทร์บุรี 31,102 ไร่ อำเภอประจันตคาม 21,683 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 18,178 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 369,059 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 95.62 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอนาดี 134,042 ไร่ อำเภอกบินทร์บุรี 131,285 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 67,066 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	31,778 (100.00%)	147,963 (100.00%)	343,339 (100.00%)	346,724 (100.00%)	869,804 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	676 (2.13%)	16,678 (11.27%)	58,305 (16.98%)	5,777 (1.67%)	81,436 (9.36%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	31,102 (97.87%)	131,285 (88.73%)	-	-	162,387 (18.67%)
นาดี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,683 (100.00%)	134,232 (100.00%)	8,819 (100.00%)	89,004 (100.00%)	234,738 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	190 (0.14%)	-	-	190 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,683 (100.00%)	134,042 (99.86%)	-	-	136,725 (58.25%)
ประจันต คาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	21,683 (100.00%)	35,445 (100.00%)	15,044 (100.00%)	130,364 (100.00%)	202,536 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	21,683 (100.00%)	35,445 (100.00%)	-	-	57,128 (28.21%)
เมือง ปราจีนบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,149 (100.00%)	67,066 (100.00%)	8,036 (100.00%)	173,817 (100.00%)	259,068 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,149 (100.00%)	67,066 (100.00%)	-	-	77,215 (29.80%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ศรีมหาโพธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	18,270 (100.00%)	1,253 (100.00%)	60,702 (100.00%)	209,044 (100.00%)	289,269 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	92 (0.50%)	32 (2.55%)	-	154 (0.07%)	278 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	18,178 (99.50%)	1,221 (97.45%)	-	-	19,399 (6.71%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,450 (100.00%)	-	18,608 (100.00%)	66,200 (100.00%)	88,258 (100.00%)
ศรีมโหสถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,450 (100.00%)	-	-	-	3,450 (100.00%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	233,050 (100.00%)	233,050 (100.00%)
บ้านสร้าง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	233,050 (100.00%)	233,050 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	88,013 (100.00%)	385,959 (100.00%)	454,548 (100.00%)	1,248,203 (100.00%)	2,176,723 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	768 (0.87%)	16,900 (4.38%)	58,305 (12.83%)	5,931 (0.48%)	81,904 (3.76%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	87,245 (99.13%)	369,059 (95.62%)	-	-	456,304 (20.96%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	233,050 (100.00%)	233,050 (100.00%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน ลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงานคือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 33,833 ไร่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 24,679 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 3,839 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	14,201	5,760	19,961	11,699	-	11,699	4	1,365	1,369
นาดี	5,342	787	6,129	3,173	-	3,173	-	2,319	2,319
ประจันตคาม	5,193	58	5,251	3,238	-	3,238	24	-	24
เมืองปราจีนบุรี	1,553	-	1,553	1,087	-	1,087	90	-	90
ศรีมหาโพธิ	662	-	662	4,126	-	4,126	-	29	29
ศรีมโหสถ	277	-	277	1,356	-	1,356	-	8	8
บ้านสร้าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	27,228	6,605	33,833	24,679	-	24,679	118	3,721	3,839

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานสำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม และอำเภอศรีมหาโพธิ

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แหล่งน้ำ เป็นต้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอนาดี และอำเภอศรีมหาโพธิ

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เป็นต้น โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดปราจีนบุรีในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 – 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 84,498 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.88 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 29,215 ไร่ อำเภอประจันตคาม 20,507 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 18,270 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 416,433 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.13 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 174,520 ไร่ อำเภอนาดี 135,895 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 66,895 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 419,260 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.26 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 308,004 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 60,931 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 18,502 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,256,495 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 715 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 396 ไร่ อำเภอประจันตคาม 153 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 86 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 48,329 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.61 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 24,367 ไร่ อำเภอนาดี 22,406 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 834 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 7,030 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.68 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 5,512 ไร่ อำเภอนาดี 809 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 556 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 61,820 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 451,887 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอทับปดบุรี 178,972 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอนาดี 116,158 ไร่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี 76,929 ไร่ อำเภอประจันตคาม 57,422 ไร่ อำเภอศรีมหาโพธิ 19,031 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 3,374 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 83,783 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.15 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอทับปดบุรี 28,819 ไร่ อำเภอประจันตคาม 20,354 ไร่ และอำเภอศรีมหาโพธิ 18,252 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 368,104 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.39 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 150,153 ไร่ อำเภอนาดิน 113,489 ไร่ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี 66,604 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,215 (100.00%)	174,520 (100.00%)	308,004 (100.00%)	358,035 (100.00%)	869,774 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	396 (1.36%)	24,367 (13.96%)	5,512 (1.79%)	2,718 (0.76%)	32,993 (3.79%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	28,819 (98.64%)	150,153 (86.04%)	-	-	178,972 (20.58%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,683 (100.00%)	135,895 (100.00%)	9,060 (100.00%)	87,100 (100.00%)	234,738 (100.00%)
นาดิน	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	14 (0.52%)	22,406 (16.49%)	809 (8.93%)	209 (0.24%)	23,438 (9.98%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,669 (99.48%)	113,489 (83.51%)	-	-	116,158 (49.48%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	20,507 (100.00%)	37,342 (100.00%)	14,719 (100.00%)	129,967 (100.00%)	202,535 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	153 (0.75%)	273 (0.73%)	144 (0.98%)	-	570 (0.28%)
ประจันตคาม	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	20,354 (99.25%)	37,069 (99.27%)	-	-	57,423 (28.35%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,373 (100.00%)	66,895 (100.00%)	8,044 (100.00%)	173,756 (100.00%)	259,068 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	48 (0.46%)	291 (0.44%)	9 (0.11%)	-	348 (0.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,325 (99.54%)	66,604 (99.56%)	-	-	76,929 (29.69%)
เมืองปราจีนบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,373 (100.00%)	66,895 (100.00%)	8,044 (100.00%)	173,756 (100.00%)	259,068 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง)	48 (0.46%)	291 (0.44%)	9 (0.11%)	-	348 (0.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,325 (99.54%)	66,604 (99.56%)	-	-	76,929 (29.69%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,373 (100.00%)	66,895 (100.00%)	8,044 (100.00%)	173,756 (100.00%)	259,068 (100.00%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ศรีมหาโพธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	18,270 (100.00%)	1,613 (100.00%)	60,931 (100.00%)	208,449 (100.00%)	289,263 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	18 (0.10%)	834 (51.70%)	556 (0.91%)	2,819 (1.35%)	4,227 (1.46%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	18,178 (99.50%)	779 (48.30%)	-	-	19,031 (6.58%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,450 (100.00%)	168 (100.00%)	18,502 (100.00%)	66,138 (100.00%)	88,258 (100.00%)
ศรีมโหสถ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	86 (2.49%)	158 (94.05%)	-	-	244 (0.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,364 (97.51%)	10 (5.95%)	-	-	3,374 (3.82%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	233,050 (100.00%)	233,050 (100.00%)
บ้านสร้าง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	84,498 (100.00%)	416,433 (100.00%)	419,260 (100.00%)	1,256,495 (100.00%)	2,176,686 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	715 (0.87%)	48,329 (4.38%)	7,030 (12.83%)	5,746 (0.48%)	61,820 (3.76%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	83,783 (99.15%)	368,104 (88.39%)	-	-	451,887 (20.76%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 35,175 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 25,072 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กบินทร์บุรี	14,201	7,078	21,279	11,820	-	11,820
นาดี	5,342	787	6,129	3,195	-	3,195
ประจันตคาม	5,193	82	5,275	3,477	-	3,477
เมืองปราจีนบุรี	1,553	-	1,553	1,087	-	1,087
ศรีมหาโพธิ	662	-	662	4,126	-	4,126
ศรีมโหสถ	277	-	277	1,367	-	1,367
บ้านสร้าง	-	-	-	-	-	-
รวม	27,228	7,947	35,175	25,072	-	25,072

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราสำคัญของจังหวัดโดยกระจายอยู่ในอำเภอ กบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม และอำเภอศรีมโหสถ

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง แหล่งน้ำ เป็นต้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอ กบินทร์บุรี อำเภอนาดี และอำเภอศรีมหาโพธิ

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เป็นต้น โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 ทูเรียนปราจีนบุรี เป็นสินค้าเกษตรบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ของจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วยพันธุ์ก้านยาว พันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์กระดุมทอง และทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง ประกอบด้วย ทุเรียนพันธุ์กบขายน้ำ พันธุ์ชมพูศรี และพันธุ์กำปัน ลักษณะเด่น คือ ทุเรียนมีเนื้อสีเหลือง แห้ง หนา เส้นใยน้อย หวานมัน เปลือกผลบาง ผิวเปลือกสีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม หนามถี่ สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมกับการปลูกทุเรียน ดินบน เป็นดินร่วนปนทรายดินล่างเป็นหินผุและศิลาแลง ทำให้การระบายน้ำดี น้ำไม่ขัง

3.2 ไม้ตงศรีปราจีนบุรี เป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ มีลักษณะเด่น คือ เป็นพันธุ์ไม้ที่โตเร็ว กิ่งแขนงที่ใช้ทำพันธุ์ของตงดำจะเป็นสีเขียวเข้มมีนวลแป้งสีขาวจับอยู่บริเวณปล้อง บริเวณข้อจะค่อนข้างเรียบ และแตกให้หน่อดี ปริมาณหน่อเยอะ หน่อให้น้ำหนักประมาณ 2-3 กิโลกรัม สามารถเก็บหน่อได้หลังปลูกเพียง 1-2 ปี อีกทั้งลำต้นมีขนาดใหญ่ หน่อดัดตั้งแต่ 4 - 6 นิ้ว ทำให้เหมาะกับการนำไปใช้ในกิจกรรมการเกษตร เช่น การนำไปทำหลักปักเพื่อเลี้ยงหอยแมลงภู่ อีกทั้งหลังจากลงปลูกครั้งแรกประมาณ 1 ปี สามารถตองกิ่งจำหน่ายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง

3.3 ยูคาลิปตัส สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมเกือบทุกสภาพพื้นที่ของประเทศไทย แต่จะไม่ทนทานต่อดินที่มีหินปูนสูง เป็นที่นิยมปลูกของเกษตรกรเนื่องจากดูแลและจัดการที่ไม่ยุ่งยากรวมทั้งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ภายในระยะเวลาประมาณ 4-5 ปี โดยอุตสาหกรรมที่มีการใช้ไม้ยูคาลิปตัสเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ ซึ่งจัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การปลูกยูคาลิปตัสสามารถปลูกควบคู่ไปกับไม้โตช้าได้ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ เพราะสามารถทยอยตัดไม้ยูคาลิปตัสขายไปก่อนจนกว่าไม้โตช้าจะเจริญเติบโต และสามารถปลูกยูคาลิปตัสบนคันนาได้ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินในส่วนนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกข้าวในรอบปี

3.4 กระท้อน เป็นไม้ผลเมืองร้อนอีกชนิดหนึ่งที่มีปลูกกันในประเทศไทย พันธุ์ที่นิยมปลูก เช่น พันธุ์อีล่า พันธุ์ทับทิมทอง พันธุ์ปุ๋ยฝ้าย มีรสชาติอร่อยลิ้น เมล็ดมีปุ๋ยหนา รับประทานได้ ทั้งเปลือกผลและเนื้อผล จึงนิยมนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นกระท้อนหยี กระท้อนเชื่อม กระท้อนลอยแก้ว กระท้อนกวน ดินที่เหมาะสมในการปลูกเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียว

3.5 ข้าวสินเหล็ก ได้จากผสมข้ามพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิลกับข้าวขาวดอกมะลิ 105 เป็นข้าวกล้องมีสีครีมมีกลิ่นหอมรูปร่างเมล็ดเรียวยาวไม่วิวต่อช่วงแสงปลูกได้ตลอดทั้งปี มีความต้านทานต่อโรคไหม้ ข้าวสินเหล็กเป็นข้าวหอมนุ่มที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำถึงปานกลาง ช่วยแก้ปัญหาเบาหวานได้ ทำให้สภาวะดีต่อ insulin ลดลง และการทำงานของตับอ่อนดีขึ้น มีธาตุเหล็กในเมล็ดสูง

3.6 ข้าวไรซ์เบอร์รี่ เป็นการผสมข้ามสายพันธุ์ระหว่างข้าวเจ้าหอมนิลกับข้าวขาวดอกมะลิ 105 เป็นข้าวเจ้าสีม่วงเข้มคล้ายกับลูกเบอร์รี่ที่มีสีม่วงเข้มเมื่อสุกมีลักษณะเรียวยาว ผิวมันวาวสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี มีอายุเก็บเกี่ยว 130 วัน ให้ผลผลิตปานกลาง มีความสามารถต้านทานต่อโรคไหม้ แต่ไม่ต้านทานโรคหาลว แนะนำให้เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทุกรอบของการปลูก

คุณค่าทางอาหารสูง โดยคุณประโยชน์ที่เด่นชัดที่สุดจะพบได้ในน้ำมันรำข้าว และรำข้าว มีคุณสมบัติต่อต้านอนุมูลอิสระได้ดี มีธาตุเหล็ก มีใยอาหารที่อยู่ในรำข้าวสูงจึงช่วยชะลอการดูดซึมน้ำตาลทำให้ให้ระดับน้ำตาลในเลือดขึ้นช้ากว่าการบริโภคข้าวกล้องและข้าวขาวขัดทั่วไป

3.7 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง เป็นต้น จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิตและหากทิศทางการตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น กระชายดำ ขมิ้นชัน เป็นต้น

กระชายดำ เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด ความชื้นสูง ดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน โดยพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกกระชายดำที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 414,804 ไร่

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่ายสามารถปลูกขึ้นได้ทุกภาคของประเทศไทย เติบโตได้ดีในที่ดอน ไม่ชอบน้ำท่วมขัง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ปัญหาของโรคและแมลงรบกวนน้อย อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 8-9 เดือน สามารถปลูกเป็นพืชแซมในสวนเป็นการหารายได้เพิ่มเติมได้ โดยพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 415,047 ไร่

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 260,402 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอบ้านสร้าง อำเภอมืองปราจีนบุรี อำเภอสรีมหาโพธิ และอำเภอบางขัน เป็นต้น ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปู๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาด ในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP)

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 291,002 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอสรีมหาโพธิ อำเภอบางขัน อำเภอมืองปราจีนบุรี และอำเภอนาดี เป็นต้น เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนักเกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสูงสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 62,190 ไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าวโดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ ในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผล/ไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานทดแทน

4.2 มั่นสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 10,039 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอนาคี อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอประจันตคาม ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์คุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP)

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 41,435 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอนาคี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม และอำเภอเมืองปราจีนบุรี เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดานการสนับสนุนอินทรีย์วัตถุหรือการไถระเบิดดานจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 193,734 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมเป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ปาล์ม น้ำมัน ไม้ผล ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลัง

เหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.3 อ้อยโรงงาน

1) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่มีเนื้อที่ 768 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอทับปุด และอำเภอศรีมหาโพธิ ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตอ้อยโรงงานคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดิน บำรุง พันธุ์อ้อยโรงงานคุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP)

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 16,900 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอทับปุด อำเภอนาดี และอำเภอศรีมหาโพธิ เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 64,236 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล ไม้ยืนต้น มันสำปะหลัง หรือพืชไร่อื่น ๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม หากเกษตรกรต้องการกลับมาใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานเหมือนเดิม จะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงในการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 715 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตทับปุด อำเภอประจันตคาม และอำเภอศรีมหาโพธิ ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกยางพาราคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดิน บำรุง พันธุ์คุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและ

ต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้า และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP)

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 48,329 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอนาดี และอำเภอศรีมหาโพธิ เป็นต้น เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน การสนับสนุนอินทรีย์วัตถุ จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถังจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 12,776 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง เป็นต้น ในส่วนนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน โดยเฉพาะยางพาราเป็นพืชที่มีนโยบายลดพื้นที่ปลูกเนื่องจากมีปริมาณผลผลิตมากส่งผลให้ราคาตกต่ำ แต่ในอนาคตถ้าราคาดีและตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นอาจอาจสนับสนุนให้เกษตรกรกลับมาปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด ตำบล. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. การใช้ที่ดินจังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดปราจีนบุรี

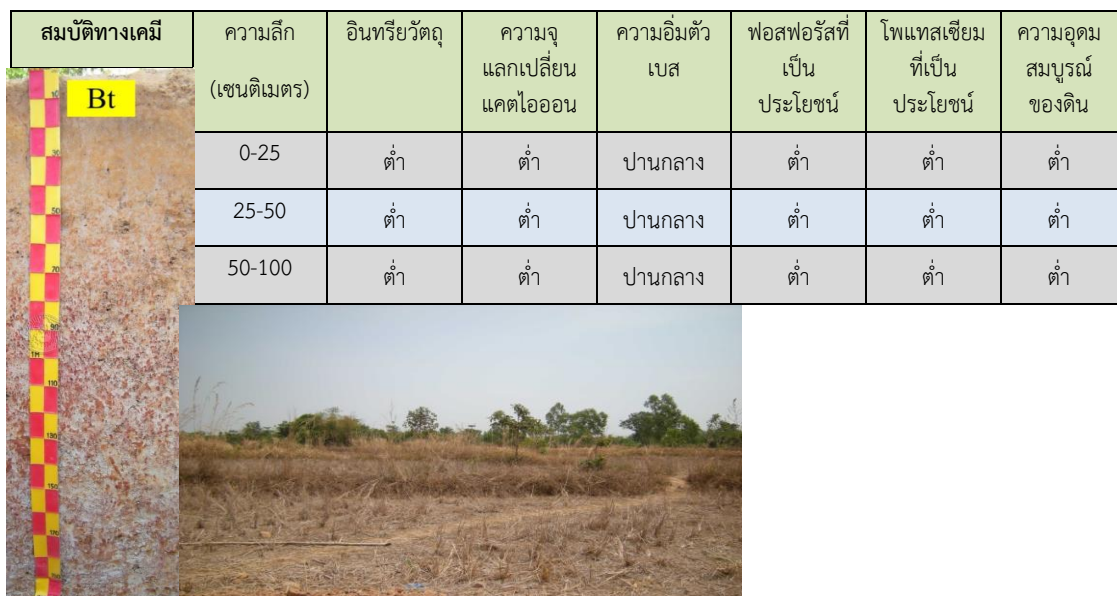
ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	กบินทร์บุรี	กบินทร์	
2		เขาไม้แก้ว	
3		นนทรีย์	
4		นาแวม	
5		บ่อทอง	
6		บ้านนา	
7		เมืองเก่า	
8		ย่านรี	
9		ลาดตะเคียน	
10		วังดาล	
11		วังตะเคียน	
12		วังท่าช้าง	
13		หนองกี่	
14		หาดนางแก้ว	
15	นาดี	แก่งดินสอ	
16		ทุ่งโพธิ์	
17		นาดี	
18		บุพราหมณ์	
19		สะพานหิน	
20		ลำพันตา	
21		บ้านสร้าง	กระทู้แพ้ว
22			บางกระบือ
23			บางขาม
24			บางเตย
25	บางแตน		
26	บางปลาร้า		
27	บางพลวง		
28	บางยาง		
29	บ้านสร้าง		
30	ประจันตคาม	เกาะลอย	
31		คำโตนด	
32		ดงบัง	
33		บ้านหอย	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
34	ประจันตคาม (ต่อ)	บุฝ้าย
35		ประจันตคาม
36		โพธิ์งาม
37		หนองแก้ว
38		หนองแสง
39	เมืองปราจีนบุรี	โคกไม้ลาย
40		ดงขี้เหล็ก
41		ดงพระราม
42		ท่างาม
43		เนินหอม
44		โนนหอม
45		บางเดชะ
46		บางบริบูรณ์
47		บ้านพระ
48		รอบเมือง
49		วัดโบสถ์
50		หน้าเมือง
51	ศรีมหาโพธิ์	กรอกสมบุรณ์
52		ดงกระตงยาม
53		ท่าตุม
54		บางกุ่ม
55		บ้านทาม
56		ศรีมหาโพธิ์
57		สัมพันธ์
58		หนองโพรง
59		หัวหว้า
60		หาดยาง
61	ศรีมหาสถ	คูลำพัน
62		โคกไทย
63		โคกไทย
64		โคกปิบ
65		ไผ่ชะเลียด
รวม	7	65

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	บุณฑริก	Series Bt	กลุ่มชุดดินที่ 17hi
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อหยาบ พวกหินทรายหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลปนเทา ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาลหรือน้ำตาลซีด ส่วนตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินเหนียวปนทราย สีน้ำตาลถึงเทาปนน้ำตาล พบจุดประสีแดงของศิลาแลงอ่อน (plinthite) และอาจพบเศษหินทรายในระดับความลึก 100-150 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ในดินบน และเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5-5.0) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย พืชอาจขาดน้ำในช่วงฤดูเพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ใช้ทำนา ควรปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมบัติทางกายภาพของดิน โดยการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ควรจัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่โดยการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ		

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินบุณฑริก

ชุดดิน	ดอนไร่	Series Dr	กลุ่มชุดดินที่ 35
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน สีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ในดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลปนเหลืองถึงสีเหลืองปนแดง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่และสีแดงปนเหลือง หรือมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีสสะสมในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5)		
ข้อจำกัด	ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กันไปเพื่อปรับปรุงคุณสมบัติและโครงสร้างของดินและเพิ่มธาตุอาหารพืชให้แก่ดิน		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (เซนติเมตร)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่

ชุดดิน	กบินทร์บุรี	Series Kb	กลุ่มชุดดินที่ 46
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 2-5 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน เร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นถึงชั้นลูกรังหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนลูกรัง สีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินเหนียวและมีลูกรังหนาแน่น สีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	เป็นดินต้นถึงชั้นลูกรังหนาแน่น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (เซนติเมตร)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกบินทร์บุรี

ชุดดิน	ปักธงชัย	Series Ptc	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1-20 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อหยาบพวกหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีเหลืองปนแดง ปริมาณเล็กน้อย ภายในความลึก 100 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึง เป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบนและเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ลาดชันสูง ดินอาจถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับ ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (เซนติเมตร)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินปักธงชัย

ชุดดิน	วังน้ำเขียว	Series Wk	กลุ่มชุดดินที่ 48
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 2-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เชิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้างจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	<p>การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว</p> <p>เป็นดินต้นถึงชั้นกรวด เศษหิน มีเนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายสีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ส่วนดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายปนเศษหิน และกรวดปริมาณมาก สีน้ำตาลแก่หรือแดงปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5-5.0) และพบชั้นหินพื้นภายในความลึก 50 เซนติเมตร และพบเศษหิน ก้อนหินลอยหน้าบนผิวดินอยู่ทั่วไป</p>		
ข้อจำกัด	ดินต้นถึงชั้นเศษหินหนาแน่น พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	บริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืช โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (เซนติเมตร)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินวังน้ำเขียว

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดปราจีนบุรีจำแนกรายอำเภอ ตำบล

จังหวัด	อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ปราจีนบุรี	กบินทร์บุรี	21,055	กบินทร์	1,482
			ลาดตะเคียน	70
			วังดาล	6,711
			วังตะเคียน	8,744
			หาดนางแก้ว	4,048
	บ้านสร้าง	169,023	กระทุ่มแพ้ว	18,623
			บางกระบือ	4,173
			บางขาม	15,111
			บางเตย	6,871
			บางแตน	14,198
			บางปลาร้า	23,888
			บางพลวง	44,166
			บางยาง	19,445
			บ้านสร้าง	22,548
			ประจันตคาม	39,938
	คำโตนด	490		
	ดงบัง	39		
	บ้านหอย	7,861		
	บุฝ้าย	10,181		
	ประจันตคาม	8,799		
	โพธิ์งาม	-		
หนองแก้ว	2,152			

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	
ปราจีนบุรี	เมือง ปราจีนบุรี	88,312	โคกไม้ลาย	2,523	
			ดงขี้เหล็ก	1,233	
			ดงพระราม	532	
			ท่างาม	16,207	
			เนินหอม	807	
			โนนหอม	60	
			บางเดชะ	30,176	
			บางบริบูรณ์	1,707	
			บ้านพระ	317	
			ไม้เค็ด	7,241	
			รอบเมือง	10,714	
			วัดโบสถ์	15,844	
			หน้าเมือง	951	
	ศรีมหาโพธิ	61,421	ดงกระทงยาม	15,576	
			บางกุ้ง	5,349	
			บ้านทาม	9,686	
			ศรีมหาโพธิ	1,789	
			สัมพันธ์	8,727	
			หนองโพรง	3,343	
			หัวหว้า	10,384	
	ศรีมโหสถ	40,674	หาดยาง	6,567	
			คูลำพัน	7,583	
			โคกไทย	2,592	
			โคกبيب	12,065	
				ไผ่ชะเลียด	18,434
		รวม	420,423		420,423

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดปราจีนบุรี

หน่วย: ล้าน.ลบ.ม.

ลำดับ	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำคลองไม้ปล้อง	กลาง	เมืองปราจีนบุรี	เนินหอม	0.11	11.33
2	อ่างเก็บน้ำเขาอีโต้ 1	กลาง	เมืองปราจีนบุรี	เนินหอม	0.2	2.9
3	อ่างเก็บน้ำคลองวังบอน	กลาง	เมืองปราจีนบุรี	เนินหอม	0.2	7.56
4	อ่างเก็บน้ำทับลาน	กลาง	นาดี	บุพราหมณ์	0.5	2.72
5	อ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา	ใหญ่	นาดี	บุพราหมณ์	20	295
รวม					21.01	319.51

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
กบินทร์บุรี	255,008	นาดี	84,967
วังท่าช้าง	134,863	แก่งดินสอ	47,721
เขาไม้แก้ว	77,130	ทุ่งโพธิ์	18,348
วังตะเคียน	23,934	นาดี	15,421
ย่านรี	13,588	สำพันตา	2,006
บ้านนา	3,430	บุพราหมณ์	1,471
หนองกี่	1,816	ศรีมหาโพธิ์	3,171
ลาดตะเคียน	247	หนองโพรง	2,214
บ้านสร้าง	9,998	กรอกสมบูรณ์	955
บางพลวง	7,164	ศรีมหาโพธิ์	2
บางปลาแร่	1,962	ศรีมหาโหด	2,442
บางยาง	632	ไผ่ชะเลือด	1,829
บางขาม	155	โคกไทย	395
กระทุ่มแพ้ว	85	คูลำพัน	218
เมืองปราจีนบุรี	12		
เมืองปราจีนบุรี	12		

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดปราจีนบุรี

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	22,908	415,239
2	ข้าวนาปรัง	4,063	113,268
3	มันสำปะหลัง	5,835	102,471
4	ยูคาลิปตัส	3,731	43,842
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,334	21,779
6	อ้อยโรงงาน	495	15,498
7	ยางพารา	803	15,137
8	ปาล์มน้ำมัน	715	715
9	ไผ่	2,226	10,911
10	ไม้ผลอื่น ๆ	2,049	7,360
11	ไม้ซุงดัดอื่น ๆ	839	3,531
12	ทุเรียน	1,092	3,487
13	มะม่วง	920	3,394
14	ลำไย	277	2,174
15	มะม่วงหิมพานต์	205	1,863
16	ส้มโอ	462	1,666
17	ปลาเบญจพรรณ	152	1,621
18	ไม้ยืนต้นอื่น ๆ	431	1,449
19	กระท้อน	446	1,247
20	มะนาว	715	1,241
21	ขนุนแห้ง	343	1,218
22	กล้วยน้ำว้า	578	1,016
23	มะพร้าว	230	540
24	ผักอื่น ๆ	514	528
รวม		51,363	771,195

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดปราจีนบุรี

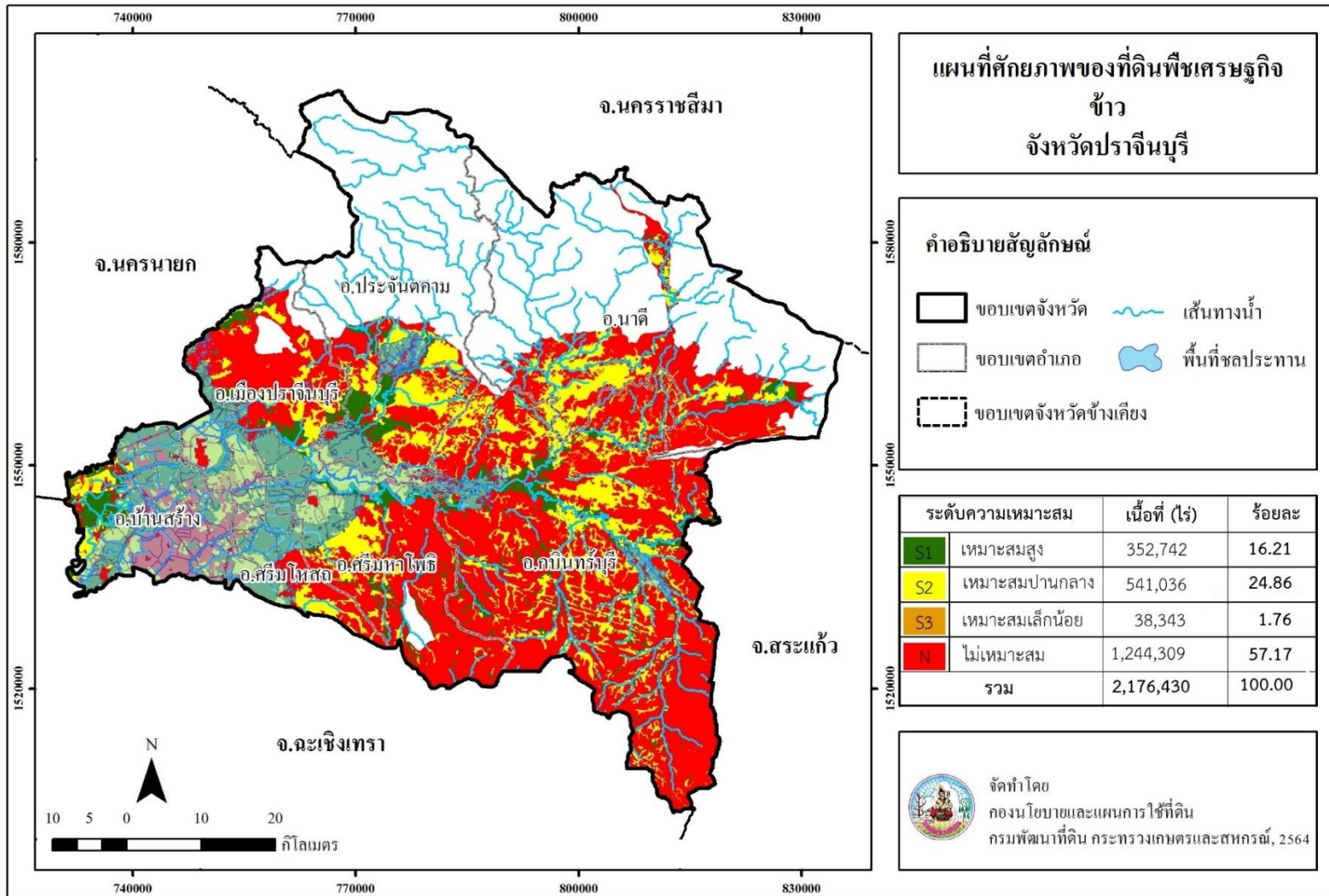
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	กฤษณา	188	1,274	กบินทร์บุรี นาดี ประจันตคาม
2	พลู	150	1,048	กบินทร์บุรี นาดี ประจันตคาม เมืองปราจีนบุรี ศรีมหาโพธิ
3	ขมิ้นชัน	24	412	นาดี
4	พริกไทย	16	193	กบินทร์บุรี นาดี ประจันตคาม เมืองปราจีนบุรี
5	ว่านหางจระเข้	2	52	นาดี ศรีมหาโพธิ
6	พลูคาว	6	26	กบินทร์บุรี ประจันตคาม
7	ฟ้าทะลายโจร	2	24	ศรีมหาโพธิ
8	ขมิ้นอ้อย	1	21	ประจันตคาม
9	บัวบก	1	21	ประจันตคาม
10	พญาอ้อ	1	21	ประจันตคาม
11	ยอบ้าน	1	18	กบินทร์บุรี
12	อบเชย	1	8	ศรีมหาโพธิ
13	ตะไคร้หอม	2	2	ประจันตคาม
14	กระเจี๊ยบแดง	1	1	กบินทร์บุรี
15	สมุนไพรอื่น ๆ	12	60	กบินทร์บุรี นาดี ประจันตคาม เมืองปราจีนบุรี ศรีมหาโพธิ ศรีมหาโสภ
รวม		408	3,181	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

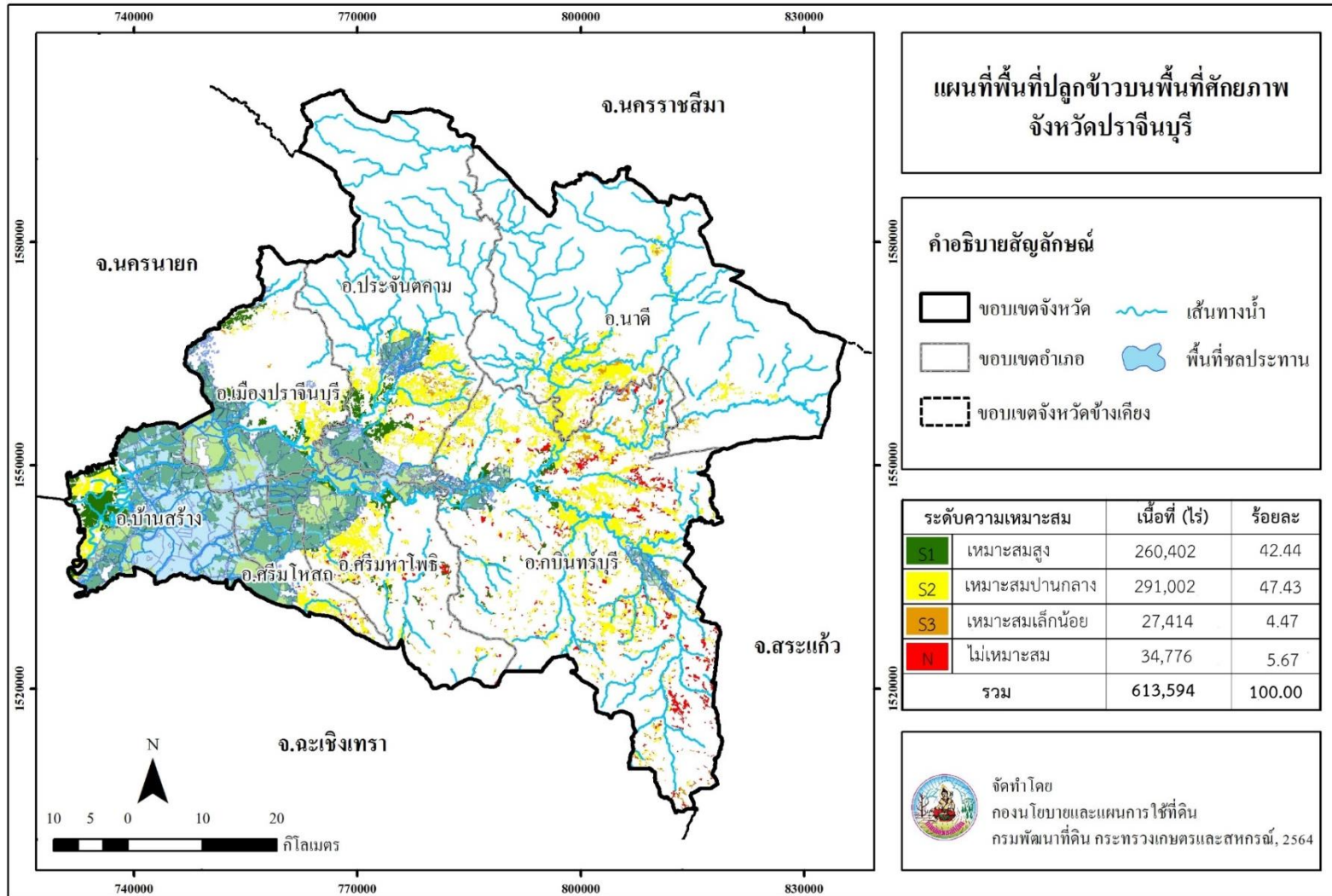
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	4	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	66
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	3	โรงสีขนาดใหญ่	2
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	3	โรงสีขนาดกลาง	1
โรงงานผลิตมันเส้น	29	โรงสีขนาดเล็ก	10
สหกรณ์นิคม	2		
โรงงานผลิตยางแผ่น	2		
โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา	2		
สหกรณ์การเกษตร	11		
โรงงานผลิตเอทานอล	1		
โรงงานผลิตมันอัดเม็ด	1		
โรงงานแปรรูปผลผลิตจากยางพารา	1		
รวม	59	รวม	79

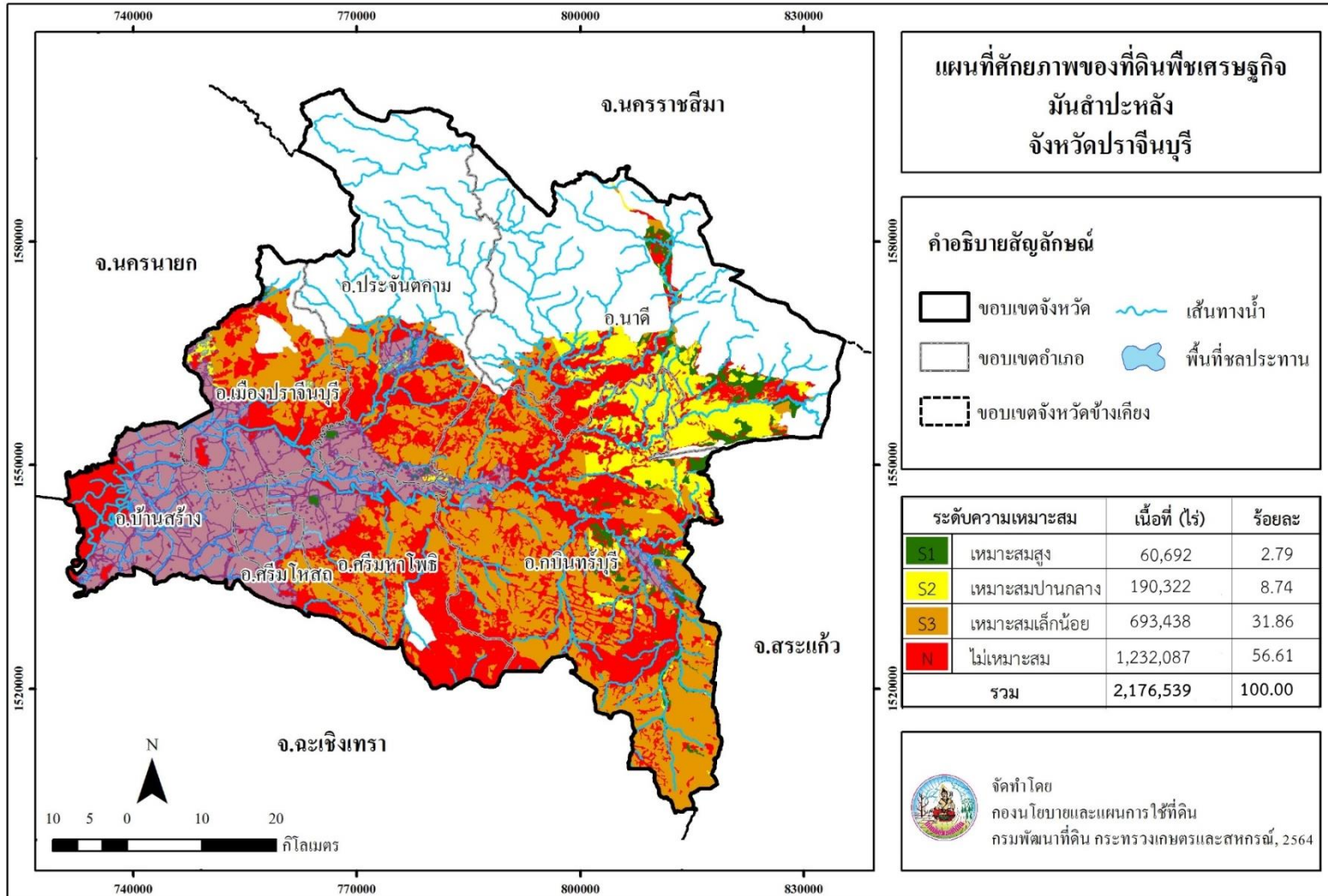
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th,2564>

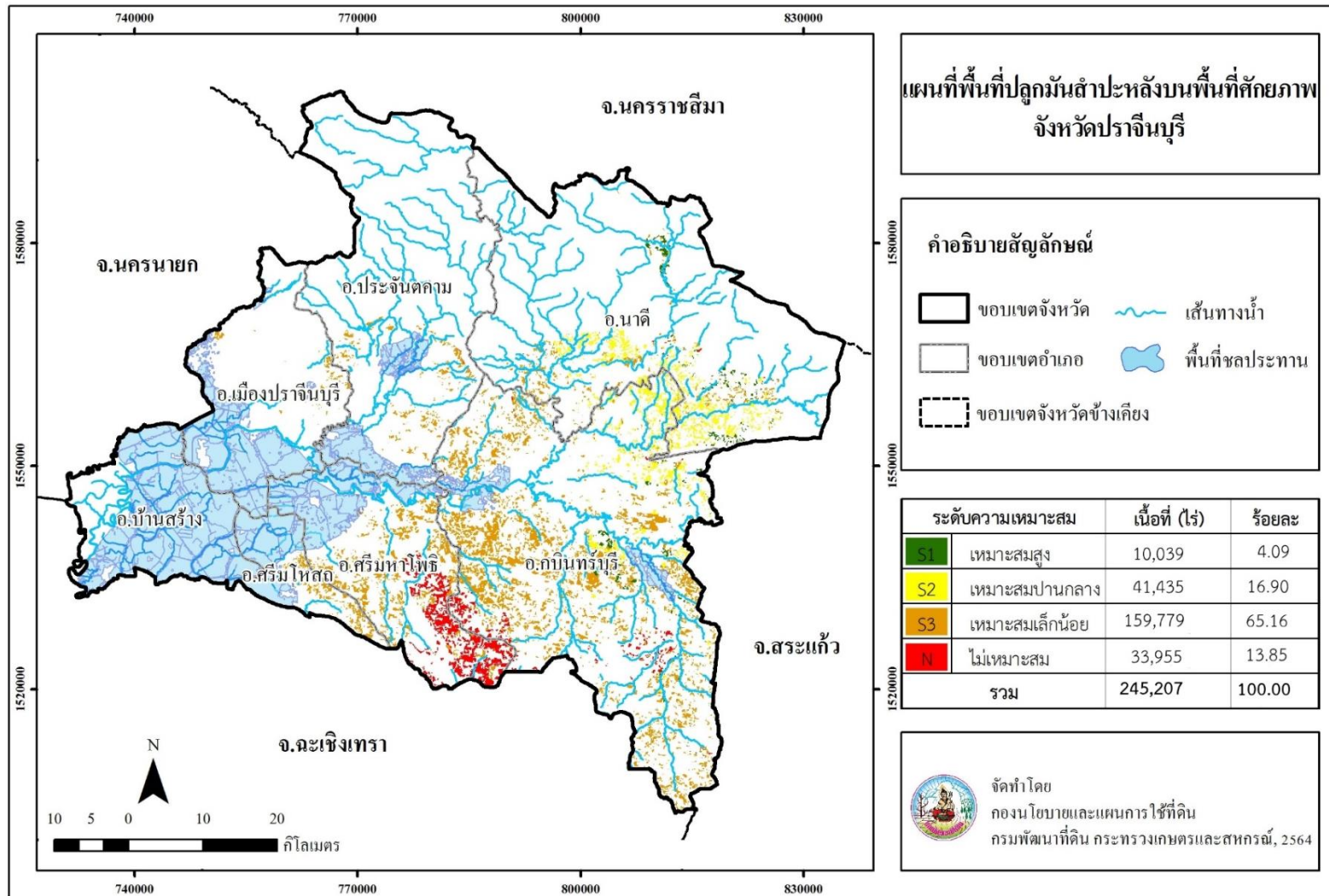
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดปราจีนบุรี

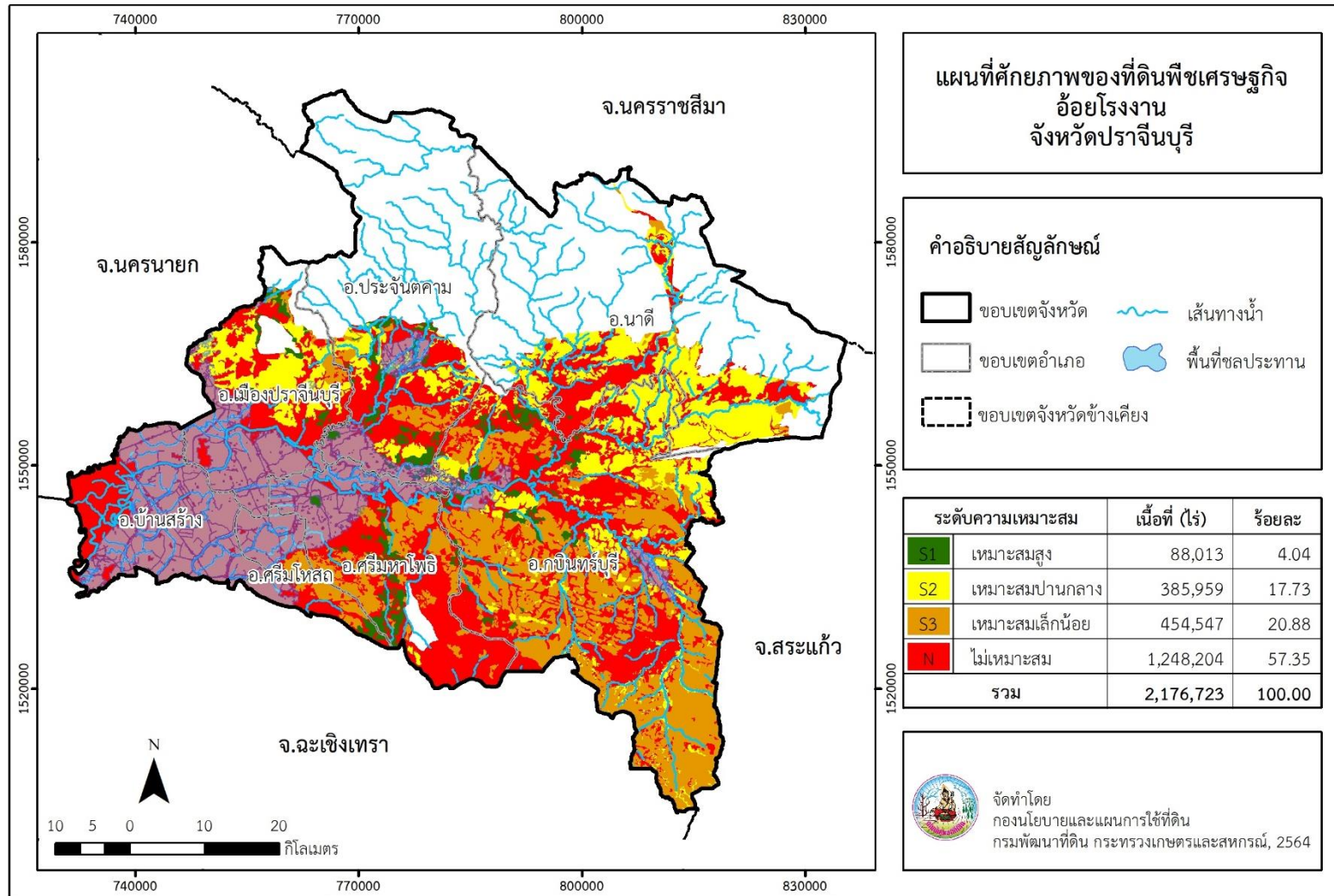
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดปราจีนบุรี

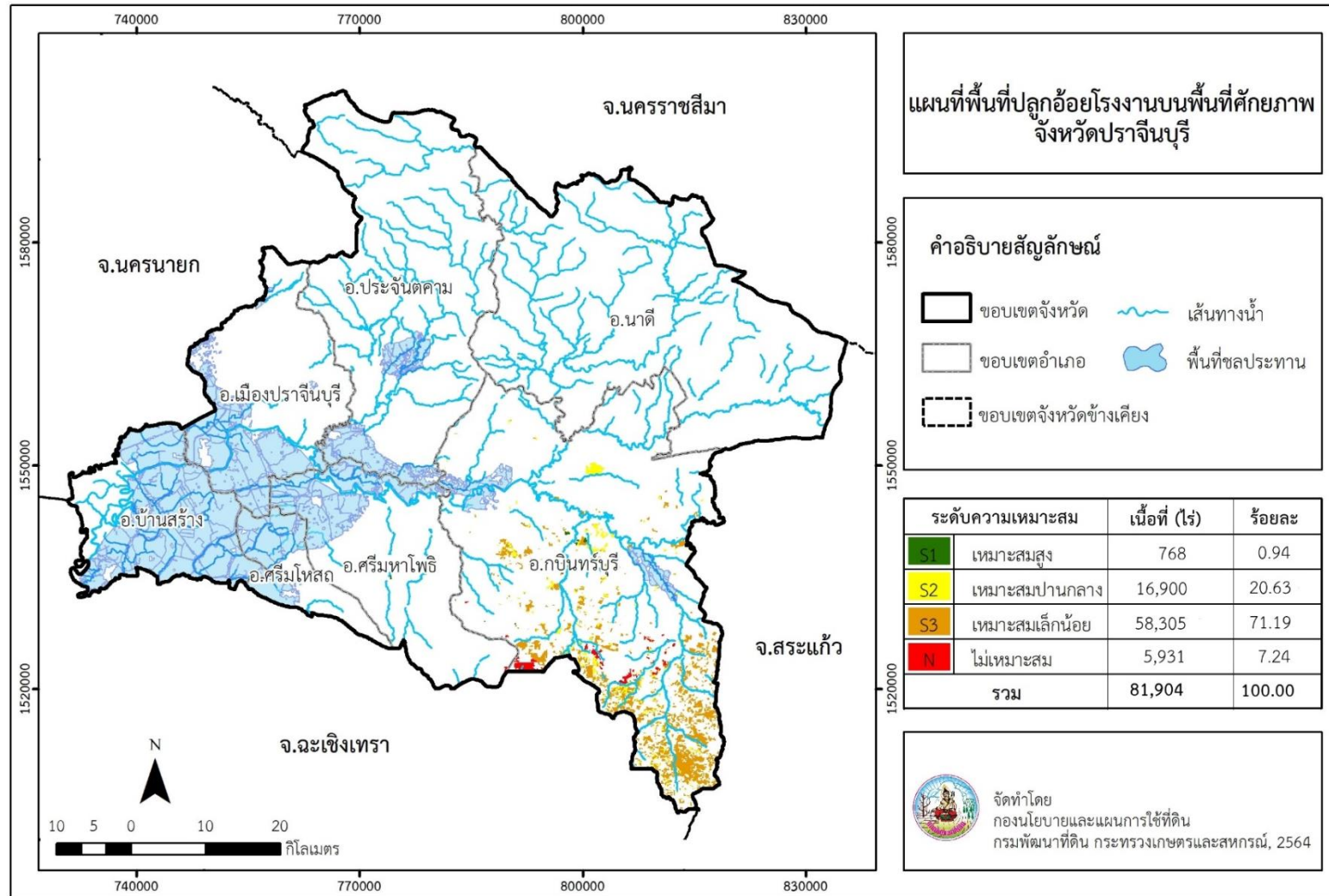
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดปราจีนบุรี

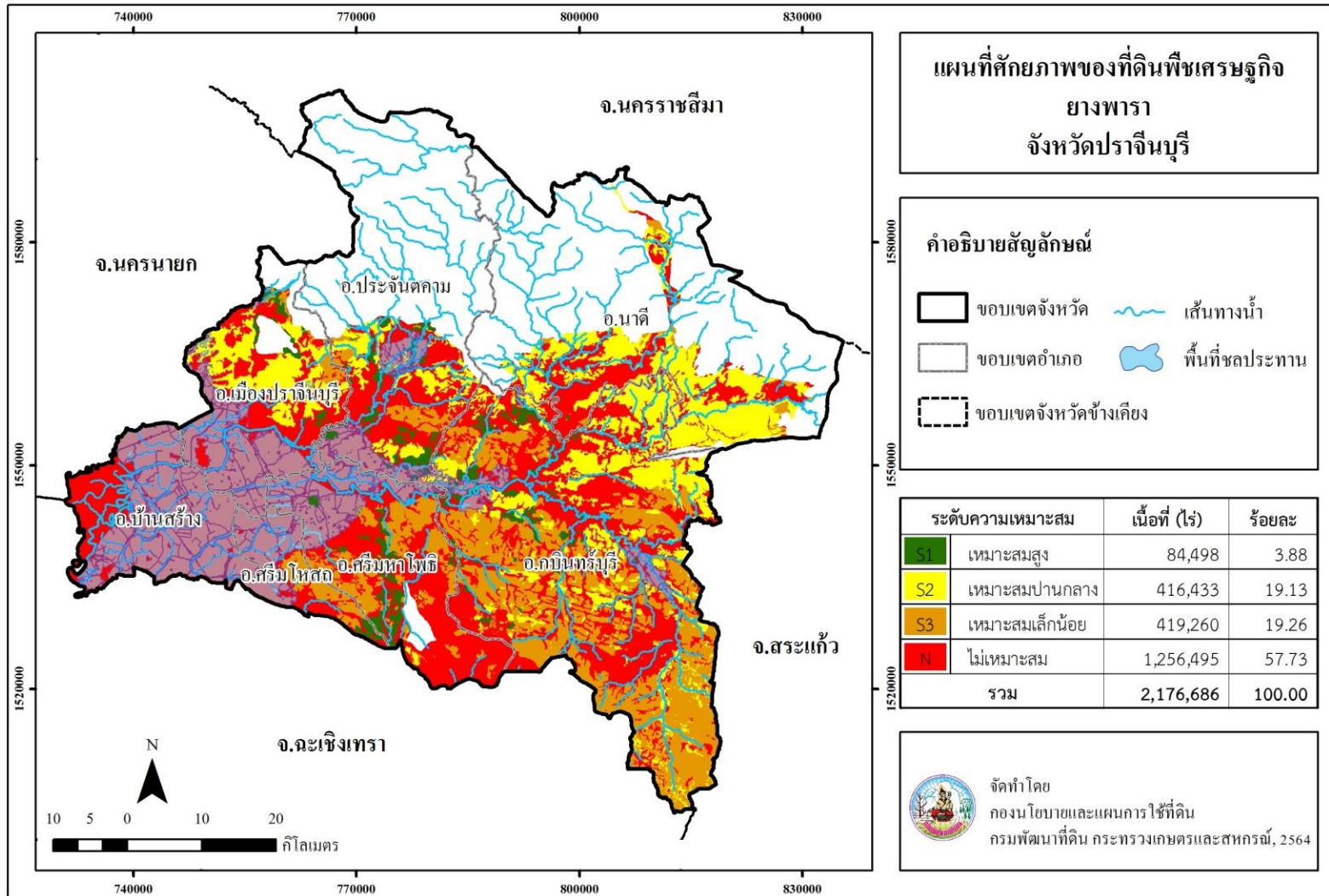
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดปราจีนบุรี

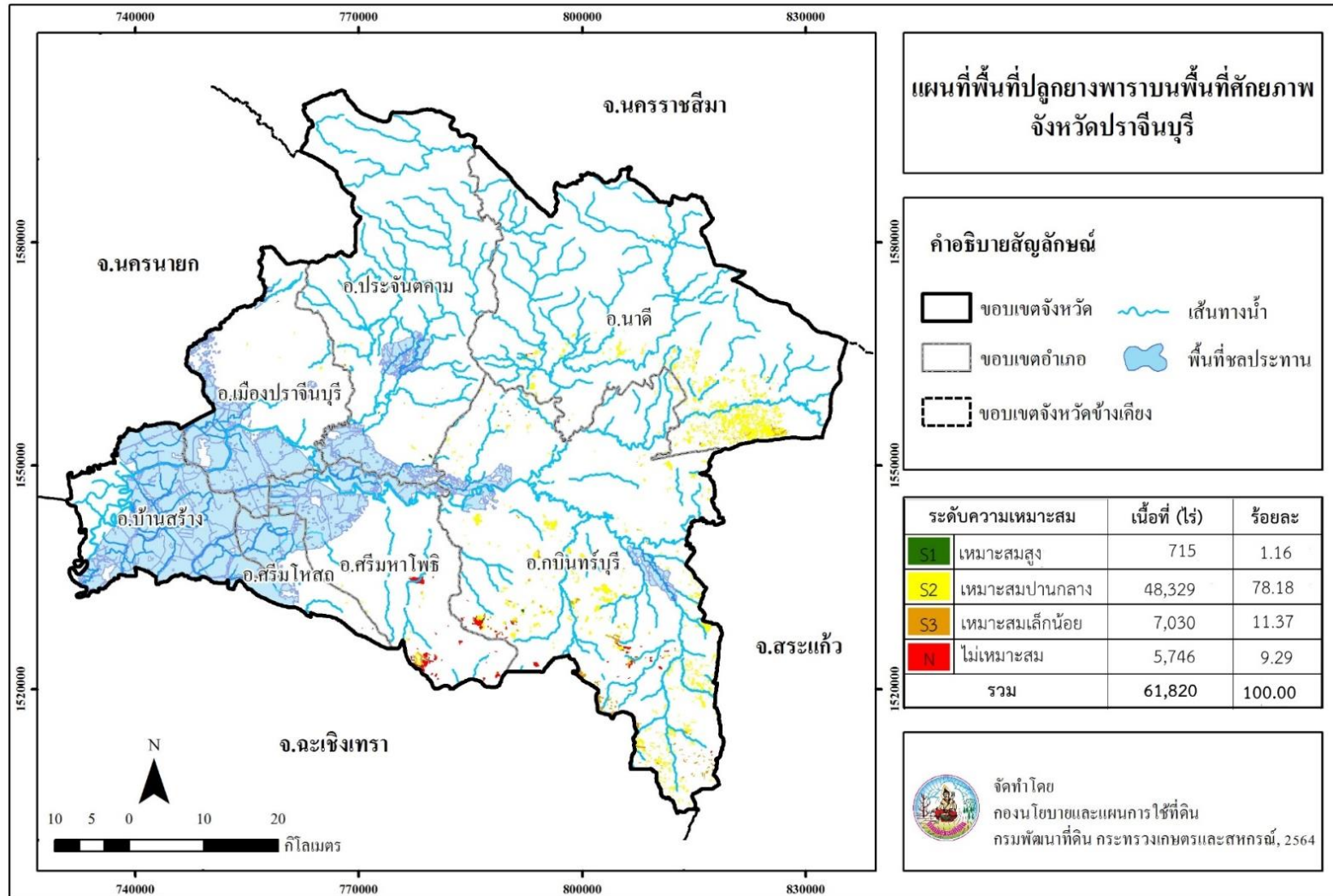
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดปราจีนบุรี

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD